

de Bibliotheek
Zoetermeer

CKC &
partners

Cultuureducatie met Kwaliteit

Doorlopende leerlijn theater
Groep 3
Lessenreeks 'basis'

Deze leerlijn is ontwikkeld door CKC & partners.

Mijn lichaam

Informatie over 'Mijn lichaam'

Groep 3, lessenreeks 'basis', vier lessen van 60 minuten

Doel van de lessenreeks:

De leerlingen ontdekken hoe je een het beste uitdrukking kunt geven aan houdingen, hoe je ze kunt herkennen en na bewegen weer kunt terugkeren in dezelfde houding (lichaamsbewustzijn). Ze leren op een fysieke manier uitdrukking te geven aan het uitbeelden van een voorwerp. Ook leren ze uitdrukking te geven aan mimiek en houding bij emoties en dit te herkennen. Ze denken na over de invulling (waarom van de vijf w's) bij het spelen van emoties. De leerlingen ontdekken hoe je een typetje kunt spelen (wie van de 5 w's) en ontdekken de rol van hun lichaamshouding, bewegingen en stem daarbij.

Materiaallijst:

Les 1:	Een blokje klei.
Les 2:	Een stapeltje kaartjes met daarop voorwerpen (plaatje of tekst) zoals een bal, een tandenborstel, een pan etc.
Les 3:	Enkele foto's van mensen die uitdrukking geven aan emotie uit tijdschriften of kranten, of een selectie op het digibord. Briefjes met daarop blij, bang, boos of bedroefd.
Les 4:	-

Les 1: Gebaren, beweging, houding

Begrip 'beeldhouwer'	Ik maak een beeld van je	Scène: beelden tot leven laten komen	Terugkijken
----------------------	--------------------------	--------------------------------------	-------------

De leerlingen doen net alsof ze een beeldhouwer zijn die een beeld modelleert; ze zetten elkaar daarbij in een bepaalde houding. In korte scènes laten ze de beelden even tot leven komen.

Les 2: Fysiek spel

Onzichtbare voorwerpen in de kring	Onzichtbare voorwerpen uitbeelden	Scène: verjaardag met onzichtbare cadeaus	Terugkijken
------------------------------------	-----------------------------------	---	-------------

De leerlingen geven een onzichtbaar voorwerp door in de kring. Daarna beelden ze in tweetallen onzichtbare voorwerpen uit door er een handeling aan te koppelen. Vervolgens bereiden ze een scène voor over een jarige die allemaal (denkbeeldige) cadeaus krijgt. De scènes worden aan elkaar gepresenteerd.

Les 3: Emoties en mimiek

Praten over emoties en foto's bekijken	Emoties uitdrukken en herkennen	Invulling geven aan emoties	Terugkijken
--	---------------------------------	-----------------------------	-------------

De leerlingen praten met elkaar over emoties en bekijken foto's. In groepjes laten ze via een tableau vivant een emotie zien, waarbij ze letten op houding en mimiek. Vervolgens bereiden ze een korte scène voor waarbij ze invulling geven aan de reden van hun emotie. Ze reflecteren op wat ze gezien, ervaren en geleerd hebben.

Les 4: Houding, beweging en stem (wie)

Verschillende stemmen bespreken	Houdingen en bewegingen van typetjes uitproberen	Scène: vanuit typetjes	Nabespreken
---------------------------------	--	------------------------	-------------

De leerlingen bespreken verschillende stemmen, zoals hoog en laag. Ze onderzoeken hoe ze een type kunnen spelen dat heel langzaam en heel snel beweegt. Ze bereiden een korte winkelscène voor met deze types en bespreken hun ervaringen na.

Deze lessenreeks sluit aan bij de doorlopende leerlijn Cultuureducatie met Kwaliteit in Zoetermeer. Meer informatie over Cultuureducatie met Kwaliteit vind je [hier](#).

De leerlijn theater is ontwikkeld door CKC & partners. Neem bij vragen contact op via primair-onderwijs@ckc-zoetermeer.nl.

Mijn lichaam – Gebaren, beweging, houding

Groep 3, lessenreeks 'basis', les 1

Lesdoel:

De leerlingen ontdekken hoe je een het beste uitdrukking kunt geven aan houdingen, hoe je ze kunt herkennen en na bewegen weer kunt terugkeren in dezelfde houding (lichaamsbewustzijn).

Benodigde materialen:

Een blokje klei.

Opdrachten:

Begrip 'beeldhouwer'	Ik maak een beeld van je	Scène: beelden tot leven laten komen	Terugkijken
----------------------	--------------------------	--------------------------------------	-------------

Introductie:

De leerlingen doen net alsof ze een beeldhouwer zijn die een beeld modelleert; ze zetten elkaar daarbij in een bepaalde houding. In korte scènes laten ze de beelden even tot leven komen.

Oriënteren:	Begrip 'beeldhouwer'	5 minuten
Opdracht: Laat de leerlingen het blokje klei zien. Vertel dat je een poppetje gaat maken en laat duidelijk zien hoe je dit doet. Vertel dat als je veel meer klei had, je een levensgrote pop zou maken. Vraag de leerlingen hoe je iemand noemt die uit klei beelden maakt (beeldhouwer).		
Reflecteren: Vraag de leerlingen of ze een beeld kennen in hun directe omgeving. Misschien weten ze een bekend beeld te noemen. Van welke materialen maakt een beeldhouwer meestal beelden? Welke vinden ze mooi?		

Onderzoeken:	Ik maak een beeld van je	15 minuten
Opdracht: Vertel de leerlingen dat je net kunt doen alsof je zelf een beeldhouwer bent, of een blok klei waar vanuit een beeld wordt gemaakt. Nodig een leerling uit om zich klein te maken en als een bolletje (klei) op de grond te gaan zitten. Vertel de leerling dat jij hem/haar langzaam in een beeld modelleert. Hierbij laat de leerling zich zachtjes omhoogtrekken en in een houding zetten. Doe het voor met deze leerling. Verdeel de groep vervolgens in tweetallen en laat ze elkaar om beurten als beeldhouwer in een beeld zetten vanuit een 'bolletje klei.'		
Reflecteren: Vraag de leerlingen welke beelden ze van elkaar gemaakt hebben. Lukte het goed om te maken wat je bedacht had? Voelde je wat voor beeld je ging worden?		

Uitvoeren:	Scène: beelden tot leven laten komen	30 minuten
Opdracht: Verdeel de groep in vier gelijke groepen en kies per groepje een beeldhouwer. De andere leerlingen worden allemaal beelden. Geef elk groepje een hoek van het lokaal, dat wordt het atelier van de beeldhouwer. Geef de leerlingen de tijd om een korte scène te bedenken over een beeldhouwer die beelden maakt, maar als hij of zij even weg moet (de leerlingen bedenken zelf waarom) komen deze tot leven. Maar horen de beelden de beeldhouwer terugkeren, dan gaan ze gauw weer in hun oorspronkelijke houding staan. Of is er iets veranderd? Heeft de beeldhouwer iets gemerkt? De leerlingen mogen dit met elkaar bedenken en even oefenen. Daarna spelen ze hun scènes voor elkaar. Laat de andere leerlingen steeds een kijkje nemen in een ander atelier.		
Reflecteren: Stel de leerlingen de volgende vragen na elke scène: Welke beelden heb je allemaal gezien in het atelier? Waar zag je dat aan? Waren ze nog hetzelfde aan het einde van de scène? Waarom moest de beeldhouwer even weg? Hoe reageerde hij toen hij/zij terug kwam?		

Evalueren:	Terugkijken	10 minuten
Opdracht: Laat de leerlingen weer gaan zitten en stel ze de volgende vragen. Hoe kon je goed zien wat het beeld voorstelde? Wat was daarbij belangrijk? Kun je een voorbeeld noemen waaraan je het beeld kon herkennen?		
Reflecteren: Welke beelden vond je leuk om te zien of om te zijn? Welke vond je moeilijk om te maken of te zijn? Weet je ook waardoor dat kwam? Hoe was het om in een houding te blijven staan? Hoe was het om na het bewegen weer terug te komen in dezelfde houding?		

Mijn lichaam – Fysiek spel

Groep 3, lessenreeks 'basis', les 2

Lesdoel: De leerlingen leren op een fysieke manier uitdrukking te geven aan het uitbeelden van een voorwerp.

Benodigde materialen: Een stapeltje kaartjes met daarop voorwerpen (plaatje of tekst) zoals een bal, een tandenborstel, een pan etc.

Opdrachten:

Onzichtbare voorwerpen in de kring	Onzichtbare voorwerpen uitbeelden	Scène: verjaardag met onzichtbare cadeaus	Terugkijken
------------------------------------	-----------------------------------	---	-------------

Introductie:

De leerlingen geven een onzichtbaar voorwerp door in de kring. Daarna beelden ze in tweetallen onzichtbare voorwerpen uit door er een handeling aan te koppelen. Vervolgens bereiden ze een scène voor over een jarige die allemaal (denkbeeldige) cadeaus krijgt. De scènes worden aan elkaar gepresenteerd.

Oriënteren: Onzichtbare voorwerpen in de kring	5 minuten
Opdracht: Vraag de leerlingen in een kring te komen staan en vertel ze dat je kunt uitbeelden dat je een voorwerp in je handen hebt door er iets mee te doen. Het voorwerp is dan herkenbaar voor iedereen. Geef de volgende onzichtbare voorwerpen door in de kring: stuiterbal, konijn, boek. Vraag de leerlingen het voorwerp aan elkaar door te geven in de kring, er even iets mee te doen en het weer verder door te geven.	
Reflecteren: Vraag de leerlingen na afloop of ze goed konden zien wat het voorwerp was en of je er ook verschillende handelingen mee kon uitbeelden.	

Onderzoeken: Onzichtbare voorwerpen uitbeelden	15 minuten
Opdracht: Vraag de leerlingen in tweetallen verschillende onzichtbare voorwerpen uit te beelden door daar een activiteit mee te doen bijvoorbeeld een strandbal-opblazen-overtikken-leeg laten lopen. Geef elk groepje een aantal kaartjes, met daarop een voorwerp. Laat de groepjes verschillende voorwerpen uitproberen en er een of twee kiezen om aan de anderen te laten presenteren. De andere leerlingen moeten raden om welk voorwerp het gaat.	
Reflecteren: Vraag de leerlingen of je goed kon zien wat er uitgebeeld werd, en waaraan je het denkbeeldige voorwerp kon herkennen.	

Uitvoeren: Scène: verjaardag met onzichtbare cadeaus	30 minuten
Opdracht: Verdeel de leerlingen in groepjes van vier à vijf leerlingen. Vertel dat ze een kleine scène mogen verzinnen waarin een jarige voorkomt die van alle gasten een cadeautje krijgt. Laat ze de rollen verdelen en met elkaar afspreken wie welk cadeautje (een denkbeeldig voorwerp) gaat geven. De jarige pakt het cadeau steeds uit en laat samen met de geveer van het cadeau zien wat het is, door iets met het cadeau te doen. De scène is zonder tekst. Geef de leerlingen 10-15 minuten de tijd om voor te bereiden en laat ze de scènes aan elkaar presenteren.	
Reflecteren: Vraag de leerlingen of ze konden zien welke cadeaus de jarige kreeg en vraag ze of je misschien ook kon zien of de jarige er blij mee was of niet.	

Evalueren: Terugkijken	10 minuten
Opdracht: Kijk met de leerlingen terug op de les, het begin van de les, wat ze in tweetallen deden en wat ze in een groepje hebben laten zien aan de andere leerlingen. Vraag wat belangrijk is bij het uitbeelden van een denkbeeldig voorwerp. Kunnen de leerlingen een voorbeeld noemen van wanneer het goed te zien was om welk voorwerp het ging, door de dingen die met het voorwerp werden gedaan? Kunnen ze ook een voorbeeld noemen wanneer het niet genoeg duidelijk werd?	
Reflecteren: Vraag de leerlingen of ze het makkelijk of moeilijk vonden om te doen. Vraag hoe de samenwerking verliep bij het uitbeelden van het voorwerp en het voorbereiden van de scène. Vraag wat ze is opgevallen bij het kijken naar elkaars scènes.	

Mijn lichaam – Emoties en mimiek

Groep 3, lessenreeks 'basis', les 3

Lesdoel:	De leerlingen leren uitdrukking te geven aan mimiek en houding bij emoties en dit te herkennen. Ze denken na over de invulling (waarom van de vijf w's) bij het spelen van emoties.				
Benodigde materialen:	Enkele foto's van mensen die uitdrukking geven aan emotie uit tijdschriften of kranten, of een selectie op het digibord. Briefjes met daarop blij, bang, boos of bedroefd.				
Opdrachten:	<table border="1"><tr><td>Praten over emoties en foto's bekijken</td><td>Emoties uitdrukken en herkennen</td><td>Invulling geven aan emoties</td><td>Terugkijken</td></tr></table>	Praten over emoties en foto's bekijken	Emoties uitdrukken en herkennen	Invulling geven aan emoties	Terugkijken
Praten over emoties en foto's bekijken	Emoties uitdrukken en herkennen	Invulling geven aan emoties	Terugkijken		

Introductie:

De leerlingen praten met elkaar over emoties en bekijken foto's. In groepjes laten ze via een tableau vivant een emotie zien, waarbij ze letten op houding en mimiek. Vervolgens bereiden ze een korte scène voor waarbij ze invulling geven aan de reden van hun emotie. Ze reflecteren op wat ze gezien, ervaren en geleerd hebben.

Oriënteren:	Praten over emoties en foto's bekijken	5 minuten
Opdracht: Introduceer het woord emoties. Weten de leerlingen wat dat zijn? Kennen ze daar ook een ander woord voor (gevoelens)? Laat de leerlingen de geselecteerde foto's zien en vraag ze welke emotie ze zien. Waaraan kunnen ze dit herkennen? Is het duidelijk welke emotie het is? Welke emoties kennen de leerlingen allemaal? Vertel de leerlingen dat er vier verschillende grote emoties zijn. Ze beginnen allemaal met een B. Laat de leerlingen raden: blij, bang, boos en bedroefd (verdrietig).		
Reflecteren: Vraag de leerlingen of ze zelf vaak boos, bang, blij of bedroefd zijn. Vraag hen: "Wat doe je dan meestal en hoe kijk je dan? Kun je aan de andere leerlingen in de groep goed zien of ze blij, bang, boos of bedroefd zijn? Hoe zie je dat dan?"		

Onderzoeken:	Emoties uitdrukken en herkennen	15 minuten
Opdracht: Wijs steeds vier of vijf leerlingen aan en laat ze even naar de gang gaan. Daar spreken ze af welke emotie ze gaan laten zien aan de rest van de groep. Dit doen ze in een tableau vivant. Leg uit dat dit een stilstaand beeld, een levend schilderij is. Bij terugkomst gaan de leerlingen voor de groep staan en tel je langzaam tot vijf waarna je in je handen klapt. Vanaf dat moment staat het groepje leerlingen compleet stil in (bevroren) houdingen en met bijpassende emotie op het gezicht. Niemand beweegt meer. De andere leerlingen raden om welke emotie het gaat. Geef de leerlingen die naar de gang gaan als tip mee dat ze met elkaar kunnen bedenken waarom ze blij, bang, boos of bedroefd zijn.		
Reflecteren: Vraag de leerlingen of je goed kon zien om welke emotie het ging en waaraan je dat kon zien. Bespreek daarbij houding en mimiek (gezichtsuitdrukking). Konden de leerlingen ook raden waarom er voor die emotie gekozen was? Hielp het om te bedenken waarom je blij, bang, boos of bedroefd was?		

Uitvoeren:	Invulling geven aan emoties	30 minuten
Opdracht: Maak nieuwe groepjes en geef elk groepje een van de vier emoties op een briefje. Vraag elk groepje een situatie te bedenken waarin ze blij, bang boos of bedroefd worden, afhankelijk van hun emotie opdrachtbriefje. Ze spreken dit met elkaar af en bereiden een kleine scène voor. Hierbij beginnen de leerlingen vanuit een neutrale gemoedstoestand, maar omdat er iets gebeurt en/of gezegd wordt in de scène (dit gaan ze zelf bedenken) zijn ze aan het einde van hun scène blij, bang, boos of bedroefd. Ze eindigen hun scène van die emotie in een tableau vivant. Vertel de leerlingen dat ze moeten nadenken over waarom ze in hun scène blij, bang, boos of bedroefd worden. Geef de leerlingen 10-15 minuten om hun scène voor te bereiden en laat ze de scènes om beurten aan elkaar presenteren.		
Reflecteren: Vraag de leerlingen die aan de kant zitten of ze de emotie konden herkennen in de scène en vraag wat de reden was dat die veranderde. Waaraan konden ze dit zien?		

Evalueren:	Terugkijken	10 minuten
Opdracht: Vraag de leerlingen wat ze vandaag geleerd hebben. Vraag naar de vier B's. Vraag hoe je kunt zien wat voor emotie mensen uitdrukken (mimiek, houding). Vraag naar redenen waarom mensen boos, bang, blij of bedroefd zijn.		
Reflecteren: Hoe vond je het om de emotie te laten zien? Welke lukte goed, welke minder? Hielp het je om een reden te bedenken? Wat is je opgevallen tijdens het kijken naar elkaar? Hoe verliep de samenwerking?		

Mijn lichaam – Houding, bewegen en stem (wie)

Groep 3, lessenreeks 'basis', les 4

Lesdoel:

De leerlingen ontdekken hoe je een typetje kunt spelen (wie van de 5 w's) en ontdekken de rol van hun lichaamshouding, bewegingen en stem daarbij.

Benodigde materialen:

-

Opdrachten:

Verschillende stemmen bespreken	Houdingen en bewegingen van typetjes uitproberen	Scène: vanuit typetjes	Nabespreken
---------------------------------	--	------------------------	-------------

Introductie:

De leerlingen bespreken verschillende stemmen, zoals hoog en laag. Ze onderzoeken hoe ze een type kunnen spelen dat heel langzaam en heel snel beweegt. Ze bereiden een korte winkelscène voor met deze types en bespreken hun ervaringen na.

Oriënteren:	Verschillende stemmen bespreken	5 minuten
Opdracht: Vertel de leerlingen dat iedereen een andere stem heeft. Sommige mensen praten met een hoge stem en sommigen met een lage stem. Praat zelf verder met een hele hoge stem, en ga dan door met een lage stem. Laat de leerlingen zichzelf daarna voorstellen met een hoge en lage stem (Hallo, ik ben ...). Vraag wat voor type er bij zo'n stem hoort. Vraag de leerlingen wie er kan praten zoals zijn of haar kleine broertje of zusje en wie er kan praten als een hele oude oma of opa. Wie kan dat nog meer?		
Reflecteren: Stel ze de volgende vragen: Ken jij iemand met een hoge of lage stem in je eigen omgeving? Ken je iemand met een hele opvallende stem? Kun je dat voordoen?		

Onderzoeken:	Houdingen en bewegingen van typetjes uitproberen	15 minuten
Opdracht: Verdeel de groep in tweeën en laat ze het volgende om beurten spelen en naar elkaar kijken. Vraag de leerlingen van de eerste groep om rond te lopen door de ruimte, door elkaar heen, zonder te botsen en zonder te praten. Vraag om wat langzamer te gaan lopen en wat krommer. Vertel ze dat hun ruggen pijn doen en ze hun benen niet meer zo goed kunnen optillen, daarom lopen ze heel langzaam. Vertel dat ze zo gaan zwaaien naar elkaar, maar het optillen van hun arm lukt al niet meer zo goed, het gaat heel langzaam. Vertel dat ze heel oud zijn en elkaar gaan begroeten en praten over het weer. Ze hebben alle tijd van de wereld. Welke stem hoort daar dan bij? Geef een teken en laat ze dit uitproberen. Wissel de groepen en laat de groep die net gespeeld heeft kijken en de groep die net gekeken heeft het bovenstaande spelen. Wissel daarna weer van groep. Vraag de eerste groep weer om als zichzelf rond te lopen, zonder te botsen en zonder te praten. Ze gaan een nieuw type onderzoeken en uitproberen. Laat de leerlingen hun pas versnellen, want ze hebben erge haast, ze moeten ergens op tijd zijn, maar ze hebben nog maar een paar minuutjes. En ze zijn van alles vergeten! Ze lopen snel terug want ze zijn hun portemonnee vergeten. Ze pakken hun denkbeeldige portemonnee en lopen weer verder. O nee! Ze zijn hun sleutels vergeten. Ze lopen snel terug. Ze pakken hun denkbeeldige sleutels en lopen weer verder. Nu zijn ze vergeten bloemen te kopen! Ze lopen snel terug. Ze lopen snel naar een denkbeeldige marktkraam om bloemen te kopen. De meneer van het kraampje heeft geen wisselgeld. Nu zien ze op hun horloge dat het al veel later is dan op de kerktoerenklok. Ze raken in paniek. En dan zien ze ook nog allemaal mensen die ze even moeten begroeten en waaraan ze zich moeten voorstellen. Met wat voor stem doen ze dat? Laat de leerlingen dit uitproberen. Wissel de groepen.		
Reflecteren: Wat heb je gezien tijdens het kijken naar elkaar? Zag je een verschil in houding en hoorde je een andere stem? Waarin waren de types verschillend? Hoe zullen we de types noemen?		

Uitvoeren: Scène: vanuit typetjes **30 minuten**

Opdracht: Maak groepjes van drie leerlingen en laat ze zelf kiezen welke van de twee typetjes ze gaan spelen, echter er mogen niet drie dezelfde types in één groepje zitten. Eentje moet er verschillen van de andere twee. Vertel de leerlingen dat ze per groepje een kleine scène gaan voorbereiden met hun gekozen typetjes. Vertel ze het volgende: ze ontmoeten elkaar in een winkel. De een heeft natuurlijk veel haast en is in paniek en de ander is oud, stram en langzaam en heeft alle tijd van de wereld. Maar wie staat er achter de toonbank? Een oud en langzaam type of een haastig en paniekerig type? Bedenk het samen en bereid de scène voor. En hoe reageren ze op elkaars gedrag? Bedenk daarbij wat je komt kopen en wat er in de winkel te koop is. Hoe loopt dit af? Geef de leerlingen 15-20 minuten om de scène voor te bereiden. Laat alle groepjes presenteren aan de andere leerlingen.

Reflecteren: Bespreek het volgende na elke scène: Welke types zag je in deze scène? Waar zag je dat aan? Wie stond er achter de toonbank in de winkel? Hoe reageerden de spelers op elkaar? Hoe liep het af? Wat voor winkels waren het en wat kwamen de klanten kopen?

Evaluëren: Nabespreken **10 minuten**

Opdracht: Vraag de leerlingen of ze nog weten hoe je de les begon. Vraag of ze verschillende stemmen hebben gehoord en gebruikt bij het spelen van de typetjes. Vraag wat ze hebben geleerd over het spelen van een typetje. Waar kun je dan op letten? Bepreek het reageren van typetjes op elkaar. Als iemand haast heeft en een ander is juist heel langzaam, dan...

Reflecteren: Stel de leerlingen de volgende vragen: Vond je het leuk of moeilijk om een type te spelen, wat lukte goed, wat minder? Wat hielp erbij? Dacht je er nog aan om een bijpassende stem te gebruiken of ging dat al vanzelf? Hoe verliep de samenwerking? Hoe vond je het om naar een ander groepje te kijken?